

D. Trump đã kịp làm nhiều việc. Nga trông đợi gì từ Tổng thống mới của Mỹ?

CATHERINE BAROVA, VICTORIA GUDKOV, ALEKSANDR KOLESNICHENKO
(2017), “**Tramp Uzhe mnogoe uspel. Chto Rosii zhdet’ot novogo prezidenta Ssha?**”, *Agrumenty I Fakty*, N°6, 8/2/2017,
http://www.aif.ru/politics/world/tramp_uzhe_mnogoe_uspel_chto_zhdet_rossii_ot_novogo_prezidenta_ssha

Trần Thị Thanh dịch

Kể từ khi nhậm chức Tổng thống, Donald Trump ngay lập tức bắt tay vào việc thay đổi đất nước và thế giới.

Trong quá trình vận động tranh cử, ông Donald Trump hứa sẽ rút Mỹ khỏi Hiệp định Đối tác xuyên Thái Bình Dương (TPP), áp dụng thuế nhập khẩu bổ sung đối với hàng hóa nhập khẩu, phản đối việc hình thành Quan hệ Đối tác xuyên Đại Tây Dương - khu vực tự do thương mại với châu Âu. Một trong những lời hứa đã được thực hiện, đó là: ký sắc lệnh về việc Mỹ rút khỏi TPP. Trong Hiệp định đã được đàm phán cách đây một năm, ngoài Mỹ còn có 11 quốc gia khác bao gồm: Australia, Brunei, Canada, Chile, Nhật Bản, Malaysia, Mexico, New Zealand, Peru, Singapore và Việt Nam. Thỏa thuận bãi bỏ gần như hoàn toàn thuế quan đã được cam kết giữa các quốc gia trên. Thị phần của TPP với sự tham gia của Mỹ sẽ đạt tới 40% GDP toàn cầu và 30% kim ngạch thương mại thế giới.

Liệu Trung Quốc có trở thành lãnh đạo?

Alex Portansky - Giáo sư khoa Kinh tế và chính trị thế giới, Đại học Kinh tế quốc gia thuộc Viện Nghiên cứu kinh tế cao cấp của Nga cho rằng: Quyết định của Tổng thống Mỹ về việc rút khỏi TPP là một sự kiện đặc biệt trong lĩnh vực kinh tế đối ngoại và chính trị của Mỹ. Tại đất nước này [các đời tổng thống trước đây] chưa từng xảy ra việc vi phạm hàng loạt vấn đề nghiêm trọng liên tiếp như vậy trong khi cầm quyền. Cần nhớ rằng, Hoa Kỳ tham gia đàm phán về việc thành lập TPP vào năm 2008 và ngay lập tức đảm nhận vai trò lãnh đạo. Ngoại giao thương mại Mỹ đã nỗ lực rất lớn nhằm hòa giải những mâu thuẫn đang tồn tại giữa các bên tham gia. Nhưng hiện nay, có thể nhận thấy mọi nỗ lực đang dần trở về con số không.

Ông Donald Trump khẳng định rằng, rời khỏi TPP sẽ mang lại nhiều việc làm hơn. Nhưng đó là một tuyên bố gây tranh cãi, bởi quan hệ đối tác càng cho thấy tính thuyết phục sớm bao nhiêu càng có thể thúc đẩy tạo nhiều việc làm bấy nhiêu. Điều này có lẽ diễn ra trước tiên trong lĩnh vực công nghệ cao, bởi vì ngay trong các sản phẩm thô sơ ban đầu thì cũng không loại trừ được mức độ suy giảm. Việc rời khỏi hiệp định đối tác này sẽ ảnh hưởng tới hàng loạt chính sách đối với người tiêu dùng. Đặc biệt, giá cả nhiều mặt hàng tiêu dùng sẽ tăng. Ví dụ như da giày, mà phần lớn được sản xuất tại khu vực Đông Nam Á, sẽ đắt hơn do chịu nhiều chi phí.

Hiệp định Đối tác xuyên Thái Bình Dương là gì?

Ông Donald Trump cho rằng, đất nước sẽ có nền công nghiệp mới, một nền kinh tế mạnh, và chính điều này sẽ đảm bảo vai trò lãnh đạo của Mỹ. Nhưng trong điều kiện hiện tại, mọi thứ không đơn giản như vậy. Vai trò lãnh đạo được hình thành không chỉ dựa vào một nền kinh tế mạnh, mà còn phụ thuộc vào những tác động quan hệ qua lại đã tồn tại nhiều thập kỷ qua (trong nền kinh tế hiện nay, một sản phẩm được sản xuất qua nhiều dây chuyền có thể được thực hiện tại nhiều quốc gia). Nước Mỹ, theo những tuyên bố của ông Trump, hoàn toàn có thể sẽ nhường lại vai trò lãnh đạo nền kinh tế thế giới - vai trò mà Mỹ đã nắm giữ từ sau Chiến tranh thế giới thứ Hai. Nhưng vị trí này sẽ không bị bỏ trống lâu nữa. Cuối cùng Trung Quốc cũng sẽ là cây gậy tiếp sức.

TPP luôn có nhiều cơ hội để tồn tại. Nhật Bản đã phê chuẩn các thỏa thuận về TPP, năm quốc gia khác cũng đang trong tiến trình đàm phán. Và nói chung, việc

Mỹ rút khỏi TPP không làm chấm dứt tiến trình toàn cầu hóa nền kinh tế thế giới. Ví dụ, Trung Quốc rất tích cực tham gia vào việc thành lập Hiệp định Đối tác kinh tế toàn diện khu vực. Năm ngoái, Hiệp định kinh tế và thương mại toàn diện (CETA) đã được Canada và EU ký kết. Hiện nay, các phương thức hợp tác này là đòi hỏi khách quan nhằm đảm bảo cho lợi ích thương mại toàn cầu hướng tới tăng cường trao đổi thương mại và thị trường mới. Trong những năm gần đây, WTO không tạo ra những quy tắc thương mại mới một cách kịp thời, vì vậy việc xuất hiện các tổ chức dưới nhiều hình thức khác nhau là hoàn toàn hợp lý.

Nếu chỉ mua ở nước ngoài thì chúng ta sẽ chẳng làm gì cả

Theo đánh giá của một số chuyên gia nghiên cứu, hậu quả của việc Mỹ rút khỏi TPP là Nga có thể tăng cường sự hiện diện tại khu vực châu Á-Thái Bình Dương. Nhưng sự hiện diện này là không đáng kể, khi nền kinh tế Nga còn yếu hơn so với Trung Quốc.

Ông Vasily Koltashov, Giám đốc Trung tâm Nghiên cứu kinh tế thuộc Viện Toàn cầu hóa và hoạt động xã hội của Nga - cho rằng: “Donald Trump hiểu rằng nước Nga - mà Chính quyền Obama coi là kẻ thù - là một mục tiêu giả. Trung Quốc mới là đối tác nguy hiểm hơn rất nhiều. Có thể, ngay bây giờ, Mỹ sẽ cố gắng tăng cường mối quan hệ gần gũi với Nga và Trung Quốc, và sắp tới sẽ là thắt chặt quan hệ với Nhật Bản.

Nếu Mỹ đóng cửa đối với hàng hóa Trung Quốc, điều này sẽ làm sụt giảm nền kinh tế định hướng xuất khẩu của Trung Quốc. Còn những vấn đề tại Trung Quốc chắc chắn sẽ gây ra sự sụt giảm giá dầu

trong thời gian dài, điều này rất bất lợi đối với nền kinh tế Nga.

Nga có thể trông chờ vào Tổng thống mới của Mỹ về chế độ bảo hộ mậu dịch tốt nhất. Nga phải mua một số sản phẩm từ nước ngoài bởi Nga không đủ năng lực để sản xuất, mà đó lại là những sản phẩm chủ lực của quốc gia xuất khẩu. Có thể hiểu như chuỗi của Nga không phát triển được thì nhập là đương nhiên, còn ví dụ những chiếc kẹp giấy văn phòng, không thể hiểu nổi tại sao lại phải mua ở Trung Quốc”.

Nguyên liệu may mặc có thể sẽ được trả lại Nga từ các xưởng may tại châu Á hiện đang sản xuất các mặt hàng quần áo mang thương hiệu Nga. Những việc như vậy sẽ kích thích sản xuất các mặt hàng gia dụng và thiết bị điện tử ở Nga nhằm điều chỉnh sản xuất trong nước.

Ngừng di cư!

Tổng thống D. Trump ký sắc lệnh đình chỉ việc tiếp nhận người tị nạn vào tất cả các liên bang của Mỹ trong 120 ngày và trong 90 ngày đối với công dân của 7 nước Hồi giáo Trung Đông và Bắc Phi. Tất cả những nước này đều nằm trong top 10 quốc gia khủng bố theo chỉ số toàn cầu. Ngày 3/2/2017, khi xem xét khiếu nại của một loạt liên bang, Tòa án Seattle đã ra quyết định chặn sắc lệnh cấm nhập cư trên cả nước.

Châu Âu sẽ không giải quyết vấn đề này?

Các chuyên gia nhận định rằng, những sắc lệnh của Tổng thống D. Trump sẽ không phải là tấm gương đối với các nước châu Âu. Liên minh châu Âu (EU) có thể sẽ không làm trầm trọng hóa vấn đề di cư bởi họ lo sợ phải đối mặt với các tổ chức đối lập từ nhiều phía của các quốc gia - nhà phân tích chính trị Nikolai Mironov nhận định. Tại Mỹ, không chỉ có những

người xuất thân từ thế giới Hồi giáo mà còn có cả những người Mexico, Cuba và nhiều quốc gia khác. Đối với Mexico, trong thời gian thành lập khu vực thương mại tự do, chính những người di cư và những người vượt biên đã giúp phát triển quan hệ đối tác với Mỹ. Nhưng ngay lập tức Mỹ đóng cửa biên giới đối với Mexico xuất phát từ quan điểm chính trị mà không có sự bàn bạc, và để đảm bảo tiến trình này, Mỹ đã nguy hiểm bằng những cuộc trò chuyện về chống khủng bố.

Và biên giới của chúng ta liệu có đóng chặt?

Tại Nga, đã đến lúc phải đưa ra nhiều quy định cứng rắn hơn đối với dòng người nhập cư.

Các chuyên gia tin rằng, lệnh cấm nhập cư của Tổng thống D. Trump sẽ không ảnh hưởng đến Nga. Hiện nay không có hiện tượng di cư ồ ạt từ Nga, nói chung không có những người tị nạn từ Nga. Nhưng có thể áp dụng kinh nghiệm của Mỹ trong việc giải quyết vấn đề nhập cư của chính nước Nga.

Ông Trump nói rằng, ông đưa ra tất cả các biện pháp này nhằm chống khủng bố. Theo báo cáo mới nhất của Cục An ninh liên bang, vấn đề khủng bố cũng có tại Nga. Nikolai Mironov, Giám đốc Trung tâm Cải cách kinh tế và chính trị giải thích: cách đây không lâu chúng ta đã bắt giữ 19 người có ý định tấn công khủng bố, tất cả đều không có hộ chiếu Nga. Rõ ràng trong môi trường nhiều rủi ro này, rất nhiều tổ chức khủng bố đang làm việc có mục đích với những người di cư. Tất nhiên, không thể liệt kê một cách bừa bãi tất cả những kẻ khủng bố của các quốc gia, nhưng luôn phải thận trọng với các nhóm khủng bố. Trước hết cả Mỹ và Nga đều đề cập đến vấn đề kinh tế của người di

cư. Phần lớn những người di cư đến Nga đều theo con đường hợp pháp, họ sống trên khắp lãnh thổ nước Nga, và cũng đều có việc làm. Một số khu vực còn lại cũng bị ảnh hưởng từ sự xâm chiếm của những người nhập cư bất hợp pháp, bởi nhân công giá rẻ và tỷ lệ thất nghiệp của người dân đang gia tăng. Chính điều này đã làm nảy sinh sai số trong thống kê. Trong các báo cáo có thể thấy được sự gia tăng dân số ở một số vùng riêng biệt, ví dụ vùng Viễn Đông. Nhưng sự gia tăng này bao gồm cả dân nhập cư chứ không phải chỉ dân bản địa. Thực tế là một vùng đất định cư của người Nga sẽ bao gồm cả những người dân nơi khác. Tôi không chỉ nói về sự gia tăng tội phạm, v.v... mà còn hàng loạt vấn đề cấp bách cần phải giải quyết. Chúng ta không thể đóng chặt biên giới, nhưng cần đặt ra việc quản lý thị thực đối với công dân một số quốc gia, hoặc ít nhất là thắt chặt việc kiểm soát biên giới như một phương pháp chống di cư bất hợp pháp.

Nhà máy - công nhân

Trong cuộc tranh cử, ông D. Trump hứa sẽ tạo ra nhiều việc làm mới, hỗ trợ phục hồi nền sản xuất của Mỹ, hỗ trợ những công nhân dầu mỏ, giảm bớt các quy định kinh doanh và giảm thuế. Một trong những quyết định đầu tiên của ông là bãi bỏ quy định cấm xây dựng hai đường ống dẫn, bất chấp sự phản đối của các nhà môi trường. Một lời hứa khác được ông thực hiện là nói lỏng quy định kinh doanh. Ông D. Trump đã ban hành một sắc lệnh, theo đó các cơ quan liên bang được yêu cầu phải hủy bỏ hai quy định trước đây, nếu họ ban hành một quy định mới. Ngân sách cho việc giới thiệu các quy định mới trong năm 2017 là 0 đồng.

Điều gì sẽ xảy ra với giá dầu?

Một số chuyên gia cho rằng, để hỗ trợ các công nhân dầu mỏ, Tổng thống D. Trump dự định giảm nhập khẩu dầu vào nước này, điều này đương nhiên sẽ dẫn đến tình trạng thừa cung nguyên liệu trên thị trường thế giới và sẽ làm giảm giá dầu thô.

“Mỹ sẽ tiếp tục xuất khẩu và nhập khẩu dầu” - Igor Yushkov, một giảng viên của trường Đại học Tài chính, chuyên gia của Quỹ An ninh năng lượng quốc gia nhận định. Mỹ sẽ mua dầu chất lượng kém và tái chế dầu cho các nhà máy lọc dầu hiện đại, sau đó bán dầu với chất lượng tốt hơn. Đề án này sẽ có lợi hơn. Một điều nữa là Mỹ sẽ tiếp tục giảm nhập khẩu dầu từ Trung Đông. Thay vào đó, nhiều liên bang đang tăng cường hợp tác với các nước Mỹ Latin, tạo cho họ cơ hội có được chính sách tự do hơn ở khu vực Trung Đông.

Hỗ trợ cho các công nhân dầu khí không chỉ là chú trọng vào việc giảm mua dầu mà còn phải tạo ra nhiều việc làm mới. Tại sao lại là ngành công nghiệp dầu? Bởi tại Mỹ, trong ngành công nghiệp này có khoảng 10 triệu công nhân đang làm việc (trong khi đó ở Nga chỉ có khoảng 900 nghìn người). Thêm vào đó, với nguồn nguyên liệu giá rẻ, nhiều sản phẩm khác cũng thu được lợi nhuận cao. Nhưng điều quan trọng ở đây là Tổng thống D. Trump phải cân bằng giá. Với giá 40 USD/thùng, nhiều dự án đá phiến sẽ phải đóng cửa. Còn với giá 50-55 USD/thùng là hoàn toàn thoải mái cho công nhân khai thác dầu và các nhà sản xuất.

Trump đối với nền kinh tế Nga

Theo nhiều cuộc thăm dò ý kiến khác nhau, các chuyên gia cho rằng, có hai nguyên nhân chính khiến các doanh nghiệp của Nga vẫn trong bóng tối, đó là

sự chú ý quá nhiều của các cơ quan giám sát và mức thuế cao. Do đó, những yêu cầu của ông D. Trump về việc giảm thuế và bãi bỏ quy định về kinh doanh là hoàn toàn hợp lý đối với Nga. Thời gian gần đây, các nhà sản xuất tại Nga không cảm thấy dễ chịu chút nào - ông Konstantin Babkin, chủ tịch Hiệp hội Sản xuất nông nghiệp Nga (Rosagromash) nhận định, các loại thuế và lãi suất vay cao đã cản trở sự phát triển kinh tế.

Dỡ bỏ các lệnh trừng phạt

Trong cuộc trò chuyện ngày 28/1/2017, ông V. Putin và ông D. Trump đã nhấn mạnh tầm quan trọng của việc phục hồi mối quan hệ kinh tế - thương mại hợp tác cùng có lợi. Phương tiện truyền thông Mỹ đưa tin: Nghị định của Trump về dỡ bỏ các biện pháp trừng phạt đã sẵn sàng. Tuần trước, Bộ Tài chính Mỹ đã làm dịu lại các điều khoản của hợp tác qua lại với Cục An ninh Liên bang Nga, mà trước đó nó đã bị liệt vào “danh sách đen”. Tuy nhiên, hầu hết các lệnh trừng phạt được thông qua bởi Quốc hội, việc dỡ bỏ đòi hỏi thủ tục rất phức tạp.

Châu Âu lên tiếng gợi ý về việc sẵn sàng dỡ bỏ các biện pháp trừng phạt. Cựu Thủ tướng Italia và là cựu Chủ tịch Ủy ban châu Âu Romano Prodi gần đây đã đưa ra nhận định rõ ràng rằng, các lệnh trừng phạt đã đến lúc phải dỡ bỏ, “không để Mỹ giành vai trò đặc quyền trong quan hệ với Nga”. Moscow luôn sẵn sàng cho việc dỡ bỏ các biện pháp trừng phạt đang bị áp đặt đối với Nga (đến tháng 12/2017), Phó Thủ tướng thứ nhất của Nga, ông Igor Shuvalov mới đây khẳng định: Có thể, biện pháp chống lệnh trừng phạt sẽ không kéo dài đến năm 2018

Liệu châu Âu “sẽ tỉnh ngộ”?

Quan điểm của ông D. Trump đối với các lệnh trừng phạt có thể ảnh hưởng đến những người châu Âu, nhưng ở đây quan trọng hơn cả chính là thái độ của các quốc gia hàng đầu EU. Ông Yury Kvashnin - trưởng bộ môn nghiên cứu EU của Trung tâm Nghiên cứu EU (Viện Nghiên cứu Kinh tế thế giới và mối quan hệ giữa các quốc gia mang tên Primakov, thuộc Viện Hàn lâm Khoa học Nga), cho rằng: “Đối với việc dỡ bỏ lệnh trừng phạt (EU phải quyết định trong tháng 7), cần phải để một trong 28 quốc gia thành viên của EU phủ quyết việc gia hạn các lệnh trừng phạt đó. Tại EU, có những quốc gia nhỏ mà Nga tích cực hợp tác, chẳng hạn như Hungary, Hy Lạp, đảo Síp. Các quốc gia này có đề cập đến sự không hiệu quả của các lệnh trừng phạt, nhưng nếu phủ quyết lệnh trừng phạt có nghĩa rằng họ sẽ trở thành những ‘con cừu đen’, làm trầm trọng thêm mối quan hệ vốn đã khó khăn với đa số các nước EU khác, hơn nữa họ sẽ phải chịu thiệt hại không nhỏ từ việc phản đối lệnh trừng phạt Nga. Thậm chí xác suất hạn chế nó cũng rất thấp. Nhưng cách thoát khỏi bế tắc sẽ dễ dàng hơn nếu một trong những nước lớn của châu Âu lên nắm quyền chính trị xem xét đến việc đổi đầu với Nga sẽ có hại đến châu Âu. Có thể sẽ là nước Pháp, nơi mà các cuộc bầu cử tổng thống sẽ diễn ra vào mùa xuân năm nay”.

Việc dỡ bỏ các lệnh trừng phạt sẽ ảnh hưởng thế nào đến nền kinh tế?

“Tôi cảm thấy có mâu thuẫn trong sự âm lại của quan hệ Nga-Mỹ. Giống như các nhân vật trong những giai thoại luôn giám sát xem những bà mẹ vợ đáng ghét sẽ rơi xuống vực trong chiếc xe hơi của anh ta như thế nào” - Oleg Sirota, một cây viết nổi tiếng của tờ *Аргументы и Факты* đánh giá. Ông lo ngại trước việc

dỡ bỏ các lệnh trừng phạt của phương Tây. Có thể thấy Nga đã áp đặt lệnh cấm vận các mặt hàng nhu yếu phẩm từ Mỹ và EU để đáp trả. Trong những năm 2015-2016, lĩnh vực nông nghiệp của Nga tăng trưởng 3% mỗi năm. Cũng thời gian này, hầu hết các ngành công nghiệp khác đều trải qua giai đoạn suy thoái. Konstantin Babkin cảnh báo: “Có một nguy cơ từ việc dỡ bỏ lệnh trừng phạt, đó là việc chuyển giao của thị trường Nga sẽ phải trả giá như nó đã diễn ra trong thời gian qua”.

Nhiều hãng tin trên thế giới dự đoán, trong trường hợp đồng Rúp tăng giá, một mặt nó sẽ dẫn đến việc giảm giá các mặt hàng nhập khẩu, điều này sẽ có lợi cho người tiêu dùng. Mặt khác nó sẽ làm tăng giá và giảm khối lượng xuất khẩu của Nga - mà hiện nay rất nhiều mặt hàng của Nga được lợi về giá nhưng không chất lượng. Tuy nhiên các ngân hàng và tập đoàn lớn của Nhà nước sẽ có lợi khi họ lại được

vay vốn với lãi suất thấp. Theo Sergei Zhavoronkova, cựu nghiên cứu viên cao cấp tại Viện Chính sách kinh tế Gaidar, hiện nay các ngân hàng và tập đoàn này không thể vay được bất kỳ nơi nào trên thế giới bởi “không một ai muốn gây bất hòa với Mỹ”.

Lợi thế rõ ràng của việc dỡ bỏ lệnh trừng phạt là giảm rủi ro cho nền công nghệ lạc hậu của Nga. Nhưng điểm trừ ở đây sẽ là tiếp tục điệp khúc cũ: “Chúng tôi sẽ bán dầu và khí đốt, tất cả những thứ còn lại sẽ mua ở nước ngoài, vị trí của chúng tôi trên bản phân công lao động quốc tế chỉ là nguyên liệu thô” - Nhà kinh tế Yakov Mirkin bình luận về khả năng dỡ bỏ lệnh trừng phạt. “Nhưng cá nhân tôi không tin lệnh trừng phạt sẽ được dỡ bỏ. Có thể sẽ là một chút linh động trong việc làm dịu lại sự việc đang bị đóng băng. Nhưng cho đến nay toàn cầu chưa có gì thay đổi” □